

II.

Zpráva o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v období let 2005 až 2007

1. Úvod

Usnesením vlády č. 578 ze dne 11. června 2003 byl schválen Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce. Citovaným usnesením vlády bylo současně ministru vnitra, ministru spravedlnosti, ministru práce a sociálních věcí, ministru zdravotnictví a ministru školství, mládeže a tělovýchovy uloženo plnit úkoly obsažené v Programu a do 31. 12. 2004 předložit vládě zprávu o plnění Programu včetně jeho aktualizace na další období.

Přijetí národního akčního programu k odstranění nejhorších forem dětské práce vyplynulo z mezinárodních závazků, které Česká republika přijala ratifikací Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce z roku 1999, jež pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 19. 6. 2002 (vyhlášena pod č. 90/2002 Sb.m.s.). Úmluva stanoví povinnost přijmout okamžitá a účinná opatření k zajištění zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, která budou zahrnovat všechny osoby mladší 18 let, jež jsou ohroženy některou z nejhorších forem dětské práce nebo přímo takovou prací vykonávají.

Usnesením vlády č. 77 ze dne 19. ledna 2005 byla vládou vzata na vědomí Zpráva o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v období let 2003 a 2004 a zároveň byla schválena aktualizace Programu pro období let 2005 až 2007.

Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v období let 2003 a 2004 a jeho aktualizace na období let 2005 až 2007 obsahuje devět opatření, která rámcově zakotvují aktivity jednotlivých odpovědných rezortů a jejich vzájemnou spolupráci. Opatření jsou zaměřena na aktivity preventivního i intervenčního charakteru, vztahují se jak přímo na děti – oběti komerčního sexuálního zneužívání, tak i na subjekty působící v ochraně nezletilých dětí a na odbornou i laickou veřejnost.

Zpráva o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce pro období let 2005 až 2007 (dále jen „Program“) byla zpracována na základě podkladů vypracovaných rezortem Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví.

Předložené informace o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce pro období let 2005 – 2007 byly zpracovány v kontextu definice „nejhorší formy dětské práce“ stanovené v článku 3 Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce:

Pro účely této úmluvy výraz „nejhorší formy dětské práce“ zahrnuje:

a) všechny formy otroctví a praktik podobných otroctví, jako je prodej a obchodování s dětmi, poddanství pro dluhy a nevolnictví a nucená nebo povinná práce, včetně nuceného nebo povinného najímání dětí k účasti v ozbrojených konfliktech;

- b) užívání, získávání nebo nabízení dětí k prostituci, k výrobě pornografie nebo pro pornografická představení;
- c) užívání, získávání nebo nabízení dětí k nezákonným činnostem, zejména k výrobě a obchodování s drogami tak, jak jsou definovány v příslušných mezinárodních smlouvách;
- d) práci, která svou povahou nebo okolnostmi, za kterých je vykonávána, je schopna poškodit zdraví, ohrožit bezpečnost nebo morálku dětí.

2. Zpráva o plnění Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v období let 2005 až 2007

	Opatření	Gestor	Termín
1.	V rámci součinnosti výkonu státního dozoru v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci se vzájemně informovat o výsledcích kontrol práce dětí a jednou ročně předkládat zprávy o výskytu dětské práce k informaci Radě vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.	MPSV, MZd	průběžně

MPSV

Státní úřad inspekce práce (dále jen SÚIP) kontroluje v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, dodržování povinností stanovených právními předpisy na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek.

Při kontrolách provedených orgány inspekce práce nebyla prokázána dětská práce. Důvodem je skutečnost, že orgány inspekce práce kontrolují zejména povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů, tedy vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Zaměstnancem v souladu se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, může být fyzická osoba, jež dosáhne 15 let věku. Pracovněprávní vztah tudíž nemůže vzniknout s osobou mladší.

V letech 2006 a 2007 nebylo při kontrolní činnosti SÚIP zjištěno porušení Úmluvy MOP č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce. Pro rok 2008 byl v rámci plánu kontrolní činnosti SÚIP schválen hlavní úkol 08.1.21 – „Kontroly zaměřené na dodržování právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětí“. Cílem úkolu je ochránit děti před nadměrným zatěžováním výkonem umělecké, kulturní a sportovní činnosti a zajistit dodržování podmínek povolení, která byla k tomuto účelu vydána úřady práce. Kontroly budou provedeny Oblastními inspektoráty práce pro hlavní město Prahu, Středočeský kraj, Brno a Ostrava.

V rámci kontrolní činnosti dochází podle potřeby k vzájemné výměně informací mezi orgány inspekce práce a orgány ochrany veřejného zdraví a rovněž k předávání podnětů týkajících se působnosti těchto orgánů. Radě vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci jsou pravidelně předkládány souhrnné výroční zprávy o činnosti systému Státního úřadu inspekce práce. Zvláštní zprávu vztahující se výhradně k problematice dětské práce si Rada vlády od SÚIP dosud nevyžádala.

MZd

Při kontrolní činnosti orgánů ochrany veřejného zdraví (krajských hygienických stanic) nebylo zjištěno porušování povinností na úseku ochrany mladistvých při práci, vyplývajících z platných právních předpisů, které tuto oblast v České republice upravují.

2.	Zařadit problematiku nejhorších forem dětské práce do dalšího vzdělávání pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, škol, školských a zdravotnických zařízení a pracovníků orgánů činných v trestním řízení.	MPSV, MV, MŠMT, MZd, MSP	průběžně
----	---	--------------------------------------	----------

MPSV

Problematika prevence a boje proti nejhorším formám dětské práce je zařazena do systému vzdělávání v rámci přípravy a zkoušek zvláštní odborné způsobilosti pracovníků sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních a krajských úřadů. Konkrétně se jedná o problematiku komerčního sexuálního zneužívání dětí, která je součástí výukového programu Sociálně-právní ochrana dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných. Osnova výukového programu zahrnuje informace o základních formách komerčního sexuálního zneužívání dětí, příznaky zneužívání dětí, vymezení rizikových skupin dětí, postupy v rámci prevence a řešení komerčního sexuálního zneužívání dětí, mechanismy sociálně-právní ochrany dětí, informace o systému vzájemné spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí, orgánů činných v trestním řízení, škol, nestátních organizací a dalších subjektů a odkazy na využitelné specializované zdroje informací a odborné pomoci.

MPSV v současné době připravuje informační materiály k problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí. Informační materiály budou určeny jednak pracovníkům orgánů sociálně-právní ochrany dětí, jednak veřejnosti, včetně nezletilých dětí (blíže viz bod 8).

MV

Vzdělávání policistů probíhá jak v rámci základní odborné přípravy (sexuální zneužívání dětí a mládeže, domácí násilí apod.) pro všechny policisty, tak formou specializačních kursů zejména pro policisty zařazené u útvarů služby kriminální policie a vyšetřování, kde je problematika komerčního sexuálního zneužívání dětí vyučována v rámci předmětů právo, bezpečnostní právo, trestní právo procesní a operativně pátrací činnost a dále v rámci vzdělávání učitelů středních policejních škol Ministerstva vnitra a instruktorů školních policejních středisek Policie ČR. V uplynulém období bylo vypracováno několik multimediálních výukových programů včetně manuálů pro učitele policejních škol MV a školních policejních středisek PČR, např. na téma „Znásilnění a sexuální napadení“, „Domácí násilí“, „Pohlavní zneužívání dětí“, „Práce policie ve spolupráci s veřejností“, „Jednání s oběťmi“ apod.

MŠMT

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy plní úkol průběžně při pravidelných školeních a seminářích. Podle aktualizovaných programů je zajišťována profesní příprava školských pracovníků Národním institutem pro další vzdělávání a Institutem pedagogicko psychologického poradenství.

MSp

Plnění výchovně vzdělávacích úkolů v resortu Ministerstva spravedlnosti vyplývajících z Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce spadá do kompetence Justiční akademie v Kroměříži, která je podle zákona o soudech a soudcích povolána k realizaci výchovy a vzdělávání v podstatě všech kategorií zaměstnanců resortu justice. V souvislosti s přijetím aktualizovaného Programu byla o tomto úkolu Justiční akademie v Kroměříži informována a požádána o začlenění této problematiky do programu vzdělávacích akcí.

Soubor práv dítěte byl zařazen zejména do seminářů věnovaných nové úpravě soudnictví ve věcech mládeže. Problematika odstranění nejhorších forem dětské práce byla zařazena do několika seminářů, konkrétně do seminářů k rodinnému právu, které byly určeny pro soudce opatrovnických úseků okresních soudů a odvolacích senátů téže agendy krajských soudů, dále do seminářů o rozhodování o ochraně osobnosti určených pro soudce krajských a vrchních soudů, kteří mají v rozvrhu práce tyto spory, do seminářů k problematice výkonu rozhodnutí. Do semináře k pracovněprávní problematice byl zařazen specializovaný blok na téma odstraňování nejhorších forem dětské práce.

3.	V rámci statistického zjišťování dat o obětech trestné činnosti, o počtech spáchaných trestných činů a odsouzených pachatelů přihlížet k definici nejhorších forem dětské práce v úmluvě MOP č. 182 s cílem dosáhnout lepšího rozlišení stávajících statistických údajů	MV, MSp	průběžně
----	---	------------	----------

MV

Statistiky kriminality vedené Policejním prezídiem ČR podrobně zpracovávají údaje o počtech obětí (s rozlišením podle pohlaví a věku) a pachatelů jednotlivých typů trestné činnosti. Ve vztahu k nezletilým obětem jsou vedeny statistické údaje podle věkových kategorií na 0 – 15 let, 15 – 18 let, 0 – 18 let. Jsou sledovány oblasti trestné činnosti vztahující se ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání podle příslušných ustanovení trestního zákona - Pohlavní zneužívání při zneužití závislosti oběti (§§ 242/2, 243 trestního zákona), Pohlavní zneužívání - ostatní (§ 242), Komerční forma pohlavního zneužívání v závislosti (§§ 242/2, 243), Komerční forma pohlavního zneužívání - ostatní (§§ 242/1, 3, 4), Svádění k pohlavnímu styku (§ 217a), Kuplířství (§ 204), Obchodování s lidmi (§ 232a), Ohrožování mravnosti (§ 205). Od 1. ledna 2005 byla do evidenčně statistického systému kriminality zařazena kategorie tvorby a šíření dětské pornografie, včetně dalších údajů o pachatelích a obětech.

Ze Zprávy Ministerstva vnitra o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce 2006 (ve srovnání s rokem 2005) vyplývá, že ve sledovaném období došlo k mírnému snížení kriminality páchané na dětech, přičemž převažují trestné činy krádeže, loupeže, pohlavního zneužívání a úmyslného ublížení na zdraví. V roce 2006 bylo evidováno 2 117 případů násilné kriminality na dětech v porovnání s počtem 2 332 případů v roce 2005. V oblasti mravností kriminality na dětech bylo v roce 2006 evidováno 900 případů oproti počtu 1 078 případů v roce 2005. Došlo však ke zvýšení majetkové kriminality proti dětem, kdy bylo zaznamenáno 1 674 případů v roce 2006 ve srovnání s počtem 1 574

případů v roce 2005. Celkový počet případů kriminality směřující proti dětem se v roce 2006 snížil na 4 978 případů oproti počtu 5 302 případů v roce 2005.

MSp

V příloze č. 1 je připojena tabulka uvádějící počty odsouzených osob za nejfrekventovanější trestné činy s dětskou obětí. Z údajů je patrný nárůst počtu odsouzených za trestný čin ohrožování výchovy mládeže (§ 217 trestního zákona), a to zejména ve formě svádění osoby mladší než 18 let k zahálčivému nebo nemravnému životu podle § 217 odst. 1 písm. b) trestního zákona a ve formě kvalifikované skutkové podstaty podle § 217 odst. 3 trestního zákona. Dále byl zaznamenán nárůst počtu odsouzených za trestný čin omezování osobní svobody (§ 231), za trestný čin znásilnění spáchaný na osobě mladší než 18 let a starší než 15 let (§ 241 odst. 2) a za trestný čin pohlavního zneužívání spáchaný na osobě mladší než 15 let (§ 242). U zbývajících sledovaných trestných činů zůstává počet pachatelů zhruba na srovnatelné úrovni, případně klesá.

Skutečný počet dětských obětí, případně jejich bližší specifikaci, justiční statistika zatím nesleduje.

4.	Vytvářet podmínky pro odhalování a vyšetřování trestné činnosti spojené se šířením dětské pornografie prostřednictvím masmédií.	MV	průběžně
----	---	----	----------

MV

Dne 1. 12. 2007 nabyla účinnosti novela trestního zákona provedená zákonem č. 271/2007 Sb., která nově zakotvila trestnost držení dětské pornografie pod ustanovením § 205a - Přechovávání dětské pornografie, včetně nové úpravy skutkové podstaty § 205 s novým názvem – Šíření pornografie a § 205b – Zneužití dítěte k výrobě pornografie. Platné znění uvedených ustanovení trestního zákona je uvedeno v příloze č. 2.

Ministerstvo vnitra dlouhodobě spolupracuje s nevládními organizacemi, které se zabývají zejména prevencí zneužívání dětí prostřednictvím internetu. V roce 2007 se stalo partnerem projektu Safer internet, jehož cílem je upozorňovat děti, jejich rodiče i profesionály pracující s dětmi na rizika spojená s používáním internetu. Ministerstvo vnitra se na projektu podílí jak finančně, tak prostřednictvím distribuce připravených materiálů. Na leden 2008 připravil odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ve spolupráci Mezinárodním centrem pro pohřešované a zneužívané děti, Interpolem a Microsoftem školení pro orgány činné v trestním řízení „Kriminalita páchaná na dětech prostřednictvím internetu“.

MSp

Nejdůležitějším legislativním krokem bezprostředně navazujícím na Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce v oblasti trestního práva byla nepochybně novela trestního zákona provedená zákonem č. 537/2004 Sb. s účinností od 22. 10. 2004, která kodifikovala nový trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a trestního zákona. V něm jsou dostatečně účinně chráněna práva nezletilých před jednáními směřujícími k jejich užití k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání, k otroctví nebo

nevolnictví, k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování. Za tento trestný čin byl zatím pravomocně odsouzen jeden pachatel v roce 2006 a čtyři pachatelé v roce 2007.

5.	Kontrolovat a revidovat seznam prací zakázaných mladistvým	MZd	průběžně
----	--	-----	----------

MZd

Péče o mladistvé se v České republice řadí mezi výrazná pozitiva a skutečnost, že přetrvává trend umožnit spíše dětem adekvátní vzdělání, než preferovat předčasný nástup do zaměstnání, je jednoznačně převládajícím prvkem. Jsou-li zaměstnávání mladiství, je při jejich zaměstnávání dodržováno, aby nebyli zařazováni na práce, které jsou pro ně neadekvátní z hlediska jejich psychické a fyzické nezralosti, a pochopitelně rovněž na práce, které jsou pro ně zakázané.

Mimo právních předpisů, zejména nového zákoníku práce účinného od 1. 1. 2007 (zákon č. 262/2006 Sb.), který upravuje pracovněprávní vztahy mezi zaměstnavatelem a mladistvým zaměstnancem, včetně požadavků na jeho bezpečnost a ochranu zdraví při práci, nedošlo ve sledovaném období na úseku ochrany zdraví k významnějším změnám.

6.	Zabezpečovat ochranu obětí a svědků ve fázi vyšetřování před další viktimizací.	MV	průběžně
----	---	----	----------

MV

Způsobilost k právním úkonům je v plném rozsahu podle § 8 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů přiznána osobám, které nabyly zletilosti. V souladu s § 26 občanského zákoníku jednají za osoby, které nejsou způsobilé k právním úkonům v plném rozsahu, jejich zákonní zástupci. V rámci trestního řízení je ochrana práv dětí zabezpečena příslušnými ustanoveními zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Jedná se např. o:

- § 102 trestního řádu upravující výslech osoby mladší než 15 let jako svědka v trestním řízení. Je-li osoba mladší než 15 let vyslýchána jako svědek o okolnostech, jejichž ožívání v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba k výslechu vždy přibrat pedagoga nebo jinou vhodnou osobu mající zkušenost s výchovou mládeže (zpravidla pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí). Výslech je pak nutné provádět tak, aby výslech osoby mladší než 15 let již zpravidla nebylo třeba v dalším průběhu řízení opakovat. Obdobná pravidla jako pro realizaci výslechu platí rovněž pro provádění některých zvláštních způsobů dokazování za účasti osoby mladší než 15 let, jako je konfrontace (§ 104a trestního řádu), rekognice (§ 104b), vyšetřovací pokus (§ 104c), rekonstrukce (§ 104d) a prověrka na místě (§ 104e).
- § 158 odst. 4 trestního řádu, kdy je policejní orgán při podávání vysvětlení od nezletilého povinen předem vyzkoušet jeho zákonného zástupce. Policejní

orgán je této povinnosti zproštěn jen v případě, že provedení takového úkonu nelze odložit a přítomnost zákonného zástupce nelze zajistit.

- § 200 trestního řádu upravující možnosti vyloučení veřejnosti při hlavním líčení - jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků. Tyto podmínky jsou aplikovatelné i na případy svědectví nezletilého. Pravidla pro vyloučení veřejnosti z hlavního líčení platí přiměřeně i v případě konání veřejného zasedání v souladu s § 238 trestního řádu.

Úplné znění všech výše citovaných ustanovení trestního řádu je uvedeno v příloze č. 3.

Významným krokem ke zvýšení ochrany poškozeného dítěte v průběhu trestního řízení se v roce 2007 stalo zpracování návrhu novely trestního řádu, kterou se navrhuje stanovit, že nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit vyobrazení poškozeného, který je osobou mladší 18 let, ani žádnou informaci, ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení takového poškozeného, nebo která obsahuje jiné údaje, které by umožnily tohoto poškozeného identifikovat. V současné době je návrh této novelizace projednáván v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (sněmovní tisk č. 443) s předpokládaným nabytím účinnosti od 1. 7. 2008.

K ochraně dětských obětí trestných činů během trestního řízení přispívá i aktualizovaný Závazný pokyn policejního prezidenta č. 8 z roku 2002, který mimo jiné stanoví, že výslech dětí se provádí na místech, která přispívají ke správnému vedení úkonu s ohledem na duševní stav a vývoj dítěte. Mělo by se tak upřednostňovat dítěti známé a netraumatizující prostředí, např. škola, bydliště dítěte, kancelář jiného státního orgánu apod. Výše uvedený závazný pokyn policejního prezidenta rovněž stanoví, že služební úkony s osobami mladšími patnácti let nelze provádět v době mezi 22.00 až 06.00 hodinou, kromě neodkladných nebo neopakovatelných úkonů¹⁾ a případů nebezpečí z prodlení. Je-li vysvětlení požadováno od dítěte, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce; to neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit²⁾.

V roce 2007 přistoupilo Ministerstvo vnitra k systematickému budování speciálních výslechových místností/komplexů pro dětské oběti a svědky trestné činnosti. Budování takovýchto speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky trestné činnosti, ale také pro oběti sexuálních trestných činů, oběti domácího násilí a dalších citlivých deliktů je ve vyspělých zemích trendem posledních let. V České republice izolovaně vzniklo v posledních letech několik takových místností, např. v Ostravě, kde vznikla asi nejmodernější podobná místnost, v Praze, Berouně, Prostějově či Rychnově nad Kněžnou. S cílem pokrýt podobnými místnostmi celou Českou republiku a zároveň vytvořit pro tato pracoviště určité standardy byl v roce 2007 připraven projekt „Řízení speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policií ČR“.

1) § 160 odst. 4, § 164 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb.

§ 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb.

2) § 158 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb.

Speciální místnosti plní dva základní účely – přispívají k posilování práv dětí, obětí svědků trestné činnosti či dalších cílových skupin, cestou zamezení sekundární viktimizace v rámci trestního řízení a také k posilování zákonnosti a kvality úkonů v trestním řízení, kde děti vystupují jako oběti či svědci. Jinak řečeno jde o to, aby výslech probíhal v prostorách, které svým vybavením a atmosférou oběť netraumatizují, ale naopak vyvolávají uklidňující, domácí dojem. Zároveň je podobná místnost vybavena potřebnou dokumentační technikou, která umožní výslech sledovat a kvalitně zadokumentovat. V optimálním případě je budována ještě další místnost, ze které může výslech prostřednictvím televize on-line sledovat obhájce, soudce, státní zástupce či znalec. Tím vším může odpadnout nutnost stresujících opakovaných výslechů. V Brně a Olomouci se bude výslechová místnost nacházet mimo policejní objekt, na ostatních místech je alespoň snaha vytvořit samostatné vchody či jinak v maximální míře oddělit místnost od běžného policejního provozu. Oddělení vstupu do těchto místností či dokonce jejich umístění mimo policejní objekt představuje další významný nástroj vytváření vlídného nestresujícího prostředí pro provedení výslechu dětských obětí a svědků. Vyhlášení programu bylo schváleno Republikovým výborem pro prevenci kriminality dne 22. února 2007. Na realizaci programu byla v roce 2007 vyčleněna částka do 2.500.000,- Kč. V současné době probíhá budování či zdokonalování takovýchto místností v Praze, Příbrami, Kladně, Chebu, Mostě, Liberci, Hradci Králové, Trutnově, Brnu, Olomouci, Jeseníku a Českých Budějovicích. Základní síť takovýchto místností byla tedy v roce 2007 vybudována.

Nezbytnou podmínkou efektivního využití uvedených místností je kvalitní příprava policistů na vedení výslechů. Této otázce byl věnován i mezinárodní seminář k budování a využívání výslechových místností, který se konal ve dnech 21. – 22. května 2007 v zařízení Policie ČR Správy Severomoravského kraje v Bystřičce u Vsetína. Seminář zorganizovala, ve spolupráci s odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra, právě severomoravská policejní správa, která má s budováním takovéto místnosti v Ostravě velmi dobré zkušenosti. Do budoucna se počítá se zkvalitňováním vybudovaných místností, popřípadě s rozšiřováním sítě na základě rozboru dostupnosti, ale zejména s tvorbou metodických materiálů a výcvikových programů pro uživatele těchto místností. Úspěšný vzdělávací program, který běží na Severní Moravě, může sloužit jako vzor.

7.	Rozvíjet spolupráci s orgány samosprávy a nestátními neziskovými organizacemi, které se zabývají ochranou práv dětí a resocializací obětí nejhorších forem dětské práce, a při přípravě resortních programů pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím podporovat efektivní formy sociální práce s rizikovými dětmi a mládeží v nejvíce ohrožených lokalitách, vč. opatření zaměřených na prevenci, krizovou intervenci a následnou péči o oběti	MPSV, MV, MZd, MŠMT	průběžně
----	---	------------------------------	----------

MPSV

MPSV přímo spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi, jimž bylo uděleno pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. V rámci metodického vedení jsou pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí na úrovni krajů a obcí motivováni k přímé spolupráci s místními nestátními organizacemi, které jsou

odborně zaměřeny na specifickou oblast ochrany ohrožených dětí, např. komerční sexuální zneužívání dětí. Spolupráce je dále navazována s nestátními organizacemi, které nejsou primárně zaměřeny na pomoc ohroženým dětem, ale zabývají se související činností, např. s organizacemi zaměřenými na obchod s lidmi, domácí násilí atp. MPSV se aktivně zapojuje do mezirezortní spolupráce, a to jednak v koncepční rovině (např. v rámci naplňování Plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí), jednak v rámci řešení konkrétních projektů nebo aktuálních otázek, např. účastí na odborných seminářích, účastí v ad hoc pracovních skupinách apod.

MPSV realizuje od roku 2005 dotační řízení na podporu rodiny, do něhož spadají dva programy zaměřené na prevenci sociálně-patologických jevů ohrožujících děti vyrůstající mimo vlastní rodinu (tj. rovněž děti ohrožené komerčním sexuálním zneužíváním). Jedná se o program na podporu nestátních organizací, které poskytují pomoc a podporu dětem opouštějícím ústavní péči nebo pěstounskou péči. V rámci programu jsou preferovány služby doprovázení dětí a mladých lidí v době pobytu v ústavní nebo pěstounské péči, v době přípravy na opuštění a opuštění této péče a v době po jejich osamostatnění. Mladí lidé, kteří v 18 letech zahajují samostatný život, jsou jednou z nejvíce ohrožených skupin z hlediska komerčního sexuálního zneužívání (prostituce, obchod s lidmi). Dalším programem, který působí preventivně v ochraně ohrožených dětí, je program zaměřený na nestátní organizace podporující jednotlivé formy náhradní rodinné péče. Jedná se zejména o doprovázení a poskytování poradenství náhradním rodinám, vyhledávání dětí a náhradních rodičů.

Podporou náhradní rodinné péče dochází ke snižování počtu dětí v ústavní péči a tím i ke snižování rizika ohrožení dětí mimo vlastní rodinu. MPSV nadále předpokládá realizaci výše uvedených dotačních programů.

MV

Ke zefektivnění koordinace úsilí v boji proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí vznikl stálý kulatý stůl při Ministerstvu vnitra. Tato platforma, na které se pravidelně setkávají představitelé státní správy, nevládního sektoru a akademické obce, přispívá k vzájemné informovanosti jak v oblasti plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, tak o aktuálních aktivitách zainteresovaných organizací a institucí v této oblasti. Neziskové organizace jsou velmi důležitými partnery při zpracovávání důležitých podkladů pro strategická rozhodnutí vlády ČR.

MZd

Přestože pro skupinu mladistvých není vytvořen samostatný akční plán k odstranění nejhorších forem dětské práce, lze obecně zahrnout tuto oblast pod Akční plán zdraví a životního prostředí, který je koncipován včetně ochrany zdraví při práci, ochrany před neionizujícím i ionizujícím zářením a celé řady dalších oblastí, které jsou sledovány průběžně nebo dlouhodobě. Na úseku odstranění nejhorších forem dětské práce je působnost orgánů ochrany veřejného zdraví soustředěna na úkoly vyplývající z plnění Úmluvy MOP č. 182.

MŠMT

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy průběžně spolupracuje s orgány samosprávy i státními a nestátními organizacemi. V oblasti prevence a krizové

intervence podporuje činnost nevládních a charitativních organizací v rámci grantové politiky každoročním vyhlašováním „Programů na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT“.

- Program I: Preventivní programy realizované školami a školskými zařízeními.
Projekty v rámci tohoto programu se nepředkládají na MŠMT, ale na základě dodatečného upřesnění jednotlivých krajů, které MŠMT financuje ze svého rozpočtu (tj. dle počtu žáků základních a středních škol získává kraj finanční částku). Program I podporuje školy a školská zařízení, která jsou samy realizátory preventivních programů.
- Program II: Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT
Projekty s nadregionální nebo celorepublikovou působností.
- Program III: Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči.

Cílem všech programů je osvojení základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, kde prevence sociálně patologických jevů hraje jednu z důležitých rolí v rozvoji dovedností, které vedou u dětí a mládeže k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

8.	Zvyšovat celospolečenské povědomí o nejhorších formách dětské práce, informovanost veřejnosti o problematice obchodování s dětmi, dětské prostituce a pornografie způsobem přiměřeným její společenské závažnosti, včetně využití masmédií.	MPSV, MV, MŠMT, MŠP, MZd	průběžně
----	---	--------------------------------------	----------

MPSV

MPSV připravuje v průběhu roku 2008 distribuci několika typů informačních materiálů k problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí (viz informace k opatření č. 2). Informační materiály mají podobu letáků a jsou odlišeny podle cílové skupiny. Letáky zaměřené na laickou veřejnost a nezletilé děti obsahují základní vymezení problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí, vymezení rizikových skupin dětí – obětí komerčního sexuálního zneužívání, možné způsoby pomoci těmto dětem a odkazy na poradenská zařízení, krizové telefonní linky a webové stránky zabývající se problematikou komerčního sexuálního zneužívání dětí. Letáky určené pracovníkům orgánů sociálně-právní ochrany dětí jsou mimo základního vymezení problematiky komerčního sexuálního zneužívání dětí zaměřeny na postupy v rámci sociálně-právní ochrany dětí – obětí komerčního sexuálního zneužívání, včetně prevence.

MPSV v souvislosti s přípravou informačních materiálů pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí provedlo již v roce 2006 šetření v rámci krajů s cílem zjistit specifické potřeby metodického vedení v otázkách komerčního sexuálního zneužívání dětí, popřípadě identifikovat rizikové regiony. Bohužel toto šetření nepřineslo očekávané výsledky, a proto jsou aktuálně připravované metodické materiály zaměřeny obecně a v případě potřeby bude některým krajům nebo obcím poskytována nebo zprostředkována specificky zaměřená metodická pomoc.

S ohledem na objem finančních prostředků pro rok 2008 je dále plánována realizace rozsáhlejší kampaně v podobě informačních plakátů a kartiček obsahujících základní informace o prevenci a řešení komerčního sexuálního zneužívání.

MV

Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 ukládá zainteresovaným členům vlády – „Rozpracovat a realizovat nové způsoby rozšiřování povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí, především v rizikových oblastech“. V roce 2008 by měla proběhnout celostátní kampaň a několik lokálních kampaní o výše uvedeném tématu. V oblasti poskytování informací o nebezpečnosti zneužívání dětí jsou velmi aktivní i nevládní neziskové organizace, které na tyto kampaně nezdědka získávají finanční prostředky i od ústředních orgánů státní správy.

MŠMT

Národní institut pro další vzdělávání organizuje na celostátní i krajské úrovni aktivity, do nichž je uvedena problematika průběžně zařazována. Současně spolupracuje s institucemi dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, zřizovanými krajskými úřady, které získané informace rozpracovávají pro své potřeby s ohledem na místní podmínky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o uvedené problematice informuje veřejnost průběžně, zejména ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, v rámci programů prevence kriminality ve vytypovaných lokalitách (např. program „Partnerství“).

9.	Informovat a konzultovat sociální partnery při plnění úkolů vyplývajících z Programu a při jeho vyhodnocování a aktualizaci v souladu s principy a tripartitními mechanismy Mezinárodní organizace práce.	MPSV, MZd	průběžně
----	---	--------------	----------

MPSV

Na úrovni MPSV je problematika odstraňování nejhorších forem dětské práce řešena v rámci komplexní sociální politiky státu – v rámci prevence konkrétně s inspektoráty práce a úřady práce, orgány sociálně-právní ochrany dětí, zástupci samosprávy (bytová politika) a s ostatními rezorty (MV, MSp, MZd, MŠMT).

MZd

Oblast ochrany mladistvých při práci vychází v zásadě z práva Evropských společenství s určitými prvky národní úpravy. Pro další období se předpokládá provést revizi způsobu hrazení zdravotní péče, zejména v souvislosti s navrhovanou vyšší frekvencí preventivních prohlídek u mladistvých připravujících se na budoucí povolání v některých oborech, které jsou spojovány se zátěží některým z rizikových faktorů pracovních podmínek.

3. Závěr

Z podkladů poskytnutých jednotlivými rezorty vyplývá, že opatření zakotvená v aktualizovaném Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce byla splněna, popřípadě implementována do rezortních legislativních a nelegislativních předpisů.

Nejzásadnějším krokem je přitom vytvoření a realizace Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který obsahuje jednak opatření zakotvená v Programu pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce, jednak další související opatření. Naplňování Národního plánu je koordinováno Ministerstvem vnitra, realizace jednotlivých opatření je zajišťována Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

K obsahu a formě Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí lze uvést následující informace:

Hlavním strategickým dokumentem je Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který je zpracováván na dvouleté období. První Národní plán byl zpracován v roce 2000 a Česká republika jím především vytvořila institucionální a koncepční rámec pro řešení dané problematiky a pro koordinovaný postup státní správy proti tomuto jevu, splnila své mezinárodní závazky v dané oblasti a v neposlední řadě obrátila pozornost státní správy a samosprávy, včetně odborné i laické veřejnosti k této problematice. Na plnění úkolů v uvedené oblasti se kromě Ministerstva vnitra kontinuálně podílejí Ministerstva práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti a zdravotnictví.

Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 byl schválen usnesením vlády č. 949 ze dne 16. srpna 2006. Materiál obsahuje teoretickou část (základní rámec, příčiny, typologie pachatelů a obětí komerčního sexuálního zneužívání dětí), popis současné situace v ČR, vyhodnocení plnění úkolů vyplývajících ze Zprávy o plnění Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí (za léta 2002-2004) a jeho aktualizace na další období (na léta 2004-2006) a Plán úkolů boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 - 2008, který je přílohou vládního usnesení.

Citovaným usnesením vlády k Národnímu plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 bylo současně ministru vnitra uloženo, aby ve spolupráci s ministrem zdravotnictví předložil vládě Národní plán boje proti násilí na dětech na období 2008 - 2010 do 30. 6. 2008.

Priority Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008 :

- efektivnější legislativní ochrana dětí před jejich zneužíváním, a to např. prostřednictvím úpravy podmínek pro práci s dětmi a mládeží a zavedením trestnosti pouhého držení dětské pornografie,
- snižování počtu dětí svěřovaných do zařízení pro výkon institucionální péče,
- zefektivnění koordinace aktivit příslušných orgánů státní správy a samosprávy, zabývajících se péčí o ohrožené děti, a to nejenom na ústřední, ale i na lokální úrovni,
- posílení analytického sběru informací o různých formách sociálně patologických jevů, které jsou úzce provázány se všemi formami násilí na dětech,
- rozšíření nabídky a dostupnosti volnočasových (mimoškolních) aktivit pro děti ze všech sociálních vrstev obyvatel, zejména ze sociálně vyloučených komunit,

- posílení povědomí o komerčním sexuálním zneužívání dětí mezi novináři, rodiči, odbornou a laickou veřejností a zvýšení jejich citlivosti ve vnímání tohoto jevu zejména v rizikových lokalitách,
- vytvoření tzv. přátelského prostředí pro dětské oběti a svědky v trestním řízení prostřednictvím dalšího zřizování výslechových místností pro traumatizované oběti (zejména děti a ženy) a postupné zavedení systému bezplatných asistenčních služeb, které těmto dětem pomohou lépe zvládnout nároky trestního řízení,
- realizace mediálních kampaní, a to jak na celostátní úrovni, tak v několika specifických rizikových lokalitách, iniciace kampaní v zemích, odkud do ČR přijíždějí nejčastěji sexuální turisté, jako např. v Německu, Velké Británii a Rakousku.

Komerčním sexuálním zneužíváním dětí se v ČR rozumí - v souladu s mezinárodně platnou definicí přijatou na tzv. Stockholmském kongresu v roce 1996 - následující jednání: „Použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely“. Za komerční sexuální zneužívání dětí jsou podle této definice považovány :

- dětská prostituce,
- dětská pornografie,
- obchodování s dětmi za účelem sexuálního zneužívání.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Program pro implementaci opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce byl v uplynulém období řádně plněn. Vzhledem k tomu, že jednotlivá opatření směřující k ochraně ohrožených dětí je třeba realizovat průběžně, budou tato opatření nadále naplňována v rámci Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí a dalších strategických dokumentů.

Příloha č. 1: Počty odsouzených osob za vybrané trestné činy s dětskou obětí

Skutkové podstaty trestných činů - rozčlenění dle paragrafů trestního zákona	Počty odsouzených osob za trestné činy, kde obětí bylo dítě		
	rok 2005	rok 2006	rok 2007
Kuplířství - § 204/3 c)	8	10	12
Kuplířství - § 204/4	6	3	1
Ohrožování mravnosti - § 205/1 a)	3	0	2
Ohrožování mravnosti - § 205/2	1	0	1
Ohrožování mravnosti - § 205/3	2	0	3
Opuštění dítěte - § 212	9	9	11
Týrání svěřené osoby - § 215	80	93	92
Únos - § 216	3	7	5
Únos - § 216/1	3	7	5
Obchodování s dětmi - §216a	0	2	0
Obchodování s dětmi - § 216/2 b)	0	0	0
Obchodování s dětmi - § 216/3	0	0	0
Ohrožování výchovy mládeže - § 217	380	397	471
Ohrožování výchovy mládeže - § 217/1 a)	70	42	43
Ohrožování výchovy mládeže - § 217/1 b)	238	265	287
Ohrožování výchovy mládeže - § 217/3	59	69	110
Svádění k pohlavnímu styku - § 217a	4	9	5
Vražda - § 219/2 e)	0	1	4
Vražda novorozeného dítěte matkou - § 220	2	2	1
Omezování osobní svobody - § 231	14	10	59
Zbavení osobní svobody - § 232	0	2	1
Obchodování s lidmi - § 232a	0	1	4
Zavlečení do ciziny - § 233	0	0	0
Zavlečení do ciziny - § 233/2 b)	0	0	0
Vydírání - § 235	783	706	589
Útisk - § 237	0	0	7
Znásilnění - § 241/2	12	12	38
Znásilnění - § 241/3 b)	16	10	19
Pohlavní zneužívání - § 242	267	290	303
Pohlavní zneužívání - § 243	3	7	1

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti

Příloha č. 2: Ustanovení § 205 až § 205b zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 271/2007 Sb. (účinnost od 1. 12. 2007)

§ 205
Šíření pornografie

(1) Kdo pornografické dílo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné takové dílo

- a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo
 - b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,
- bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo,

- a) které zobrazuje nebo jinak využívá dítě,
 - b) v němž se zobrazuje násilí či neúcta k člověku, nebo
 - c) které zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem,
- anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny,
- b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
- c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu."

§ 205a
Přechovávání dětské pornografie

Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

§ 205b
Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Příloha č. 3: Vybraná ustanovení zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v platném znění

§ 102:

(1) Je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než patnáct let o okolnostech, jejichž ožívání v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba výslech provádět zvláště šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat; k výslechu se přibere pedagog nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by se zřetelem na předmět výslechu a stupeň duševního vývoje vyslýchané osoby přispěla k správnému vedení výslechu. Může-li to přispět k správnému provedení výslechu, mohou být přibráni i rodiče. Osoby, které byly takto přibrány, mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušování nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchané osoby. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, orgán činný v trestním řízení takovému návrhu vyhoví.

(2) V dalším řízení má být taková osoba vyslechnuta znovu jen v nutných případech. V řízení před soudem je možno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu i bez podmínek uvedených v § 211 odst. 1 a 2. Osoba, která byla k výslechu přibrána, se podle potřeby vyslechne k správnosti a úplnosti zápisu, k způsobu, jímž byl výslech prováděn, jakož i k způsobu, jímž vyslýchaná osoba vypovídala.

§ 158 odst. 4:

Při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc advokáta. Je-li vysvětlení požadováno od nezletilého, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce; to neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit.

§ 200:

(1) Při hlavním líčení může být veřejnost vyloučena, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků; k témuž účelu může předseda senátu učinit i jiná přiměřená opatření. Veřejnost lze vyloučit také jen pro část hlavního líčení.

(2) Rozsudek musí být vyhlášen vždy veřejně.

(3) O vyloučení veřejnosti rozhodne soud po slyšení stran usnesením, které veřejně vyhlásí.